

Svoboda vede ke konfliktu. Je jediný způsob, jak ho řešit bez tyranie

- CZ24 News | 3. května 2023

Dostanou-li lidé svobodu, aby sledovali své zájmy, je nemožné vyhnout se v nějakém okamžiku konfliktu mezi různými lidmi sledujícími různé zájmy. Chce-li společnost zůstat svobodná, musí být schopna je nějakým způsobem řešit. Návod nabízejí listy federalistů.

Listy federalistů je soubor 85 článků, které napsali zakladatelé Spojených států a které vyšly v různých novinách v New Yorku na konci 18. století. V listech federalistů prezentovali autoři americké ústavy argumenty pro jimi navrhované ústavní uspořádání.

List federalistů číslo deset napsal James Madison. Je jedním z nejčastěji citovaných a zabývá se způsoby, jakými může společnost řešit konflikt mezi různými zájmovými skupinami ve společnosti.

Zájem jednoho proti zájmu druhého

V každé společnosti existují různé zájmové skupiny. Zájmová skupina, frakce, je jakákoli skupina občanů, kterou spojuje nějaký ekonomický zájem, pohánění společný impuls nebo je sjednocena v odporu k právům jiné skupiny občanů.

Nejčastějším a nejtrvalejším zdrojem zájmových skupin ve společnosti je nerovnoměrné rozdělení majetku. Ti, kteří ho mají, a ti, kteří jsou bez majetku. Věřitelé a dlužníci. Zájmy majitelů půdy, zájmy obchodníků a zaměstnanců rozděluje společnost na různé zájmové skupiny, které pohánějí odlišné motivy. Přitom každá frakce může ve společnosti tvořit většinu nebo menšinu.

Dva způsoby, jak to řešit

Jsou dva způsoby, jak se vypořádat s možnými konflikty mezi různými frakcemi. Je možné odstranit důvody, kvůli kterým vznikají. Nebo se společnost může snažit kontrolovat jejich následky.

Chce-li společnost zamezit vzniku různých zájmových skupin, musí lidem sebrat svobodu. To je podmínka nutná, neboť svobodné rozhodování o vlastním osudu vede ke vzniku různých zájmů.

Oheň hřeje i pálí

To James Madison zavrhl: „Svoboda je pro frakci to, co je vzduch pro oheň; potravou, bez níž okamžitě zhyne. Ale zničit svobodu, která je nezbytná pro politický život jen proto, že vede ke vzniku frakcí, by nebylo o nic menší pošetilostí, než zničit životadárný vzduch, protože dává ohni jeho destruktivní sílu.”

Velmi dobře věděl, že lidé jsou lidé: „Různé názory na náboženství nebo podpora různých vůdců rozdělily lidstvo na strany, vyvolaly vzájemnou nevraživost a způsobily, že lidé jsou více ochotni se utlačovat než spolupracovat. Tento sklon lidstva propadat vzájemné nevraživosti je tak silný, že k zažehnutí nepřátelských vášní a prudkých konfliktů stačí nicotné rozdíly.”

Osvícený státník nepomůže

Je marné tvrdit, že osvícení státníci budou schopni tyto protichůdné zájmy sladit a podřídit je veřejnému blahu. Osvícení státníci nebudou vždy u kormidla a navíc krátkodobé zájmy vlády

většinou způsobí, že dlouhodobé následky přijatých rozhodnutí nebudou brány v potaz.

Jak z toho ven, aniž by bylo nutné brát lidem svobodu ke sledování vlastních zájmů?

Je nutné zabránit, aby se stejný zájem sešel u většiny ve stejnou dobu. Nebo, pokud se tak stane, nesmí být většina schopná prosadit svoje plány útlaku proti menšině.

Sejde-li se pohnutka s příležitostí, dává historie jasné ponaučení, že se lidstvo nemůže spolehnout ani na morální, ani na náboženské zábrany.

Řešením je republika

Z tohoto pohledu je zřejmé, že jednoduché formy demokracie nejsou schopny efektivně zajistit, aby jednotlivé zájmy různých skupin nevedly k utlačování zájmů druhých jen proto, že jsou zrovna v menšině.

Řešením je podle zakladatelů USA republikánská forma demokracie, ve které je moc pečlivě rozdělena mezi různé instituce státní moci, do kterých občané volí své zástupce různými způsoby a v různém čase.

Jen tak je možné zajistit, aby jeden většinový zájem nezískal v jedné volbě přílišnou moc.

Jen tak lze alespoň částečně zajistit, aby většina nemohla prostřednictvím jedné instituce jednoduše rozhodnout, že zbaví menšinu nějakých práv. Třeba jim zabaví majetek podle většinově schváleného zákona. Zcela legálně.

Zpracoval: D. Tolar

[ZDROJ](#)